

Geschiedenis van de Goese Polder (15)

Een nieuw tijdperk

In 1784 ontdekte in België de hoogleraar natuurkunde in Leuven, de Maastrichtenaar Jan Pieter Minckelers een methode om uit delfstoffen gas te winnen. In 1792 ontdekte in Engeland William Murdoch het steenkoolgas. Het zou nog bijna 70 jaar duren voordat de Nederlandse gemeenten gas gingen winnen uit steenkool. Het begin van een nieuw tijdperk.

In mei 1860 werd in de gemeenteraad van Goes het besluit genomen om aan de firma C. Verloop en Zoon te Utrecht een stuk grond te verpachten tot het stichten eener gasfabriek voor 24 gulden per jaar gedurende 25 jaar. Het gebied lag aan de rand van de stad in de Goese Polder naast de begraafplaats (nu hoek Ringbaan-west / Westhavendijk). Gelijktijdig werd een stuk grond daarnaast verpacht aan Johannes Marinus van der Made voor de bouw van arbeiderswoningen. De pacht was voor 99 jaar tegen een bedrag van 22 gulden per jaar. De toegangspoort van de begraafplaats moest er voor verplaatst worden. We kunnen het nalezen in de Goesche Courant van 31 mei 1860. Op 30 juli van hetzelfde jaar startte de gasproductie. Hoewel men een concessie had voor 25 jaar werd het bedrijf al na twee jaar verkocht aan de Algemene Nederlandse Gasverlichting Maatschappij in Den Haag. Directeur was W. de Liefde van 1860 tot 1876. Het ging voorspoedig met het gasbedrijf. Onder zijn opvolger ging het minder goed want in 1884 liet hij het bedrijf in een slechte financiële staat achter. Zijn opvolger H. de Liefde, zoon van de eerste directeur, maakt er weer een gezond bedrijf van. In 1877 bestond het personeel van de Gasfabriek uit een directeur, een fitter, een helper, twee stokers, een hulpstoker en 3 lantaarnopstekers. Per 1 januari 1887 werd de gasfabriek overgenomen door de gemeente Goes. Er waren 250 afnemers en het aantal afnemers en de gasproductie zou in de jaren daarna fors stijgen.

Uitbreidingen

Het toezicht op de Gasfabriek werd gedaan door een Gascommissie, in 1890 bestaande uit J.J. Ochtman, C.L.M. Lambrechtsen en D. Hildernisse. In hetzelfde jaar wordt melding gedaan van de benoeming van een nieuwe directeur. In het verslag lezen we: "Met leedwezen zag de Gascommissie den directeur der fabriek dhr. G.J. Wolters, vertrekken naar Zaandam, wegens diens benoeming tot directeur der gasfabriek dier gemeente." Op 1 augustus 1890 startte D. de Koning als nieuwe directeur. Hij was al in dienst van de gemeente Goes als

gemeentebouwmeester en zou die functie combineren als directeur van de Gasfabriek. Gelijktijdig werd hem eervol ontslag verleend als tekenleraar aan de gemeentelijke inrichtingen van middelbaar onderwijs. Omdat hij zijn functie als directeur combineerde met die van gemeentebouwmeester werd het directeursloon teruggebracht van 1200 naar 900 gulden per jaar.

Voorheen woonde de directeur op het terrein van de Gasfabriek. De nieuwe directeur woonde al in Goes en wilde geen gebruik maken van de dienstwoning. Hierdoor werd deze als kantoor ingericht. Het oude kantoor werd magazijn voor het opstellen van branders en uitrustings toestellen. De schoorsteen werd afgebroken omdat deze geen dienst meer deed. In 1894 was er een uitbreiding van de Gasfabriek. De stokerij moest vergroot worden en er moesten een oven en een teerput gemetseld worden. Het werk werd op 23 mei 1894 gegund aan de firma W.J. van de Weert & Zonen.

Explosie

Ondertussen gingen steeds meer bedrijven en particulieren over op gasverlichting. Later zou men pas overgaan op koken en verwarmen met gas. Er was nog veel ondeskundigheid over de gevaren van gas. Zo maakt de Goesche Courant van 1 februari 1916 melding van een gasontploffing in de Grote Kerk. Vermoedelijk hadden enkele werklieden op zaterdagavond met herstelwerkzaamheden aan de gordijnen met de ladder de gashendel geraakt. Toen de volgende dag voor kerkdienst een medewerker van de Gasfabriek de gaslantaarn wilde aansteken rook hij een gaslucht. Snel zette hij de deuren open en toen hij meende dat het gas de kerk had verlaten stak hij een lucifer aan om het gaslek te zoeken. Er volgde een explosie waarbij de gaskachels uit elkaar volgden. Door de luchtdruk werden ruiten vernield en de medewerker tegen de grond geslagen. Gelukkig liep het voor hem goed af.

Naar groter geheel

In steeds meer gemeenten kwamen gasfa-

Goes - Gasfabriek

De vroegere Gasfabriek aan de Westhavendijk op de hoek van de huidige Ringbaan-West.

abrieken. In vooral kleine gemeenten leverde dat problemen op. Niet alle gemeenten waren in staat om te zorgen voor een goede gasdistributie. Vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw werden onderhandelingen gevoerd om gasfabrieken samen te voegen. Zo werden in 1929 de gasbedrijven van Kruijningen, Hansweert en Krabbendijk samengevoegd tot het gasbedrijf Oosteinde. Vanuit Goes ging men in 1914 gas leveren aan Wilhelminadorp en in 1916 aan Kloetinge, in 1930 kwam daar Kapelle bij, en in 1933 kwam daar ook de eerder genoemd gasfabriek Oosteinde bij. In 1950 voorzag de Gasfabriek in Goes ongeveer 6000 afnemers van gas. Op 22 september 1953 werd Zuid-Beveland aangesloten op het cokesgasbedrijf in Sluiskil. In Goes stopte

de productie op 30 mei 1954. Vlissingen en Goes richtten in 1956 de N.V. Gasmaatschappij Midden-Zeeland op. In de jaren zestig werd de N.V. Zeeuwse Gasmaatschappij (ZEGAM) opgericht. Het aardgas was ontdekt en werd in productie genomen. Op 1 januari 1970 kwam de fusie tussen ZEGAM en de Provinciale Energie Maatschappij (PZEM) tot stand. Weer later werd dit het overheidsbedrijf Delta dat nu als geprivatiseerd bedrijf in belangrijke mate onze energievoorziening verzorgt.

FdK

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van informatie van het Gemeentearchief Goes, de website KrantenbankZeeland en de Wiki van de Zeeuwse Bibliotheek.

Een oase van rust en activiteit

Inloophuis Oase aan de Rooseveltlaan 87 in de Goese Polder organiseert veel activiteiten. Zo biedt De Oase iedere maandag-, dinsdag-, woensdag- en donderdagmorgen de mogelijkheid koffie/thee te komen drinken samen met anderen, er is een schildergroep en een kleigroep, maar ook een groep die gezamenlijk afspreekt een boek te lezen en dit samen 'bespreekt'. Er is een vrouwengroep die steeds een thema onder de loep neemt, en een groep Fantusion Dragons (spellenvereniging). Ook eetgroep-ers vinden hun keuken in het inloophuis, zo is er een LFB-eetgroep (mensen met een verstandelijke beperking), een Oase-eetgroep en een multi-culti-eetgroep. Sinds 11

mei is er ook weer iedere woensdagavond een groep die gezamenlijk een fietstocht maakt.

Voor al deze activiteiten kunnen 'nieuwe' mensen zich aandienen, maar zeker in de schilder- en kleigroep, en de eetgroep Oase is plaats voor nieuwe deelnemers. Last but not least: er is een grote zwerfboekenkast voor zowel volwassenen als kinderen. Iedereen is – ongeacht leeftijd – van harte welkom. Informatie over de tijden waarop een activiteit plaats vindt, is te verkrijgen in Inloophuis Oase in de ochtenduren, en ook via de mail: stichtingoasegoes@gmail.com

Uw uitvaartwensen in vertrouwde handen

Roeland UitvaartZorg

De zekerheid voor een waardig en betaalbaar afscheid!

- ✓ Volledige verzorging van de uitvaart ongeacht uw verzekeringsmaatschappij
- ✓ Verzorging van de overledene door of in samenwerking met onze gekwalificeerde medewerkers
- ✓ Alle faciliteiten voor een stijlvolle thuisopbaring
- ✓ Rouwcentrum beschikbaar voor opbaring, afscheidsdienst of condoleance

Anthony Edenlaan 21
4463 JD Goes
T 0113 - 23 15 77
M 06 - 512 774 73
roeland-uitvaart.nl
info@roeland-uitvaart.nl

25 jaar uitvaartverzorging op Noord- en Zuid-Beveland

DAG EN NACHT BEREIKBAAR EN BESCHIKBAAR!

DIERENARTSENPRAKTIJK
Karelse Van Dijk Stokman Van Anrooij

Drs. M.C. van Anrooij
Van Hogendorpstraat 6, Goes
Telefoon: 0113-223381

Open spreekuur op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 16.00 – 16.30 uur.

Tevens behandeling op afspraak.